

► Vlnr Jurriaan Wouters, Anno Fekkes, rabbijn Shmuel Katzman, Joke van der Leeuw-Roord, pastoor Sjaak de Boer en Ad Wouters bij het monument op het Stuyvesantplein. FOTO NICO SCHOUTEN

Groot leed in kleine wijk

In het Bezuidenhout in Den Haag zijn in de oorlog veel meer doden gevallen dan alleen door het bombardement. Ruim 2000 mensen lieten het leven. Bewoners willen hen herdenken met een monument.

Hans Hemmes
Den Haag

Een rabbijn, een pastoor, een historica, een ontwerper en een vader en zoon ontmoeten elkaar bij het Leeuwenmonument aan het Peter Stuyvesantplein. Dit lijkt de aanzet tot een mop, maar is het begin van een aangrijpend verhaal. Er is geen Haagse wijk die zo heeft geleden in de Tweede Wereldoorlog als het Bezuidenhout.

Het zonnetje schijnt en de vlaggen van Den Haag 4 en 5 mei wapperen. Op deze plek worden sinds vorig jaar bloemen neergelegd. Maar de Vereniging 18 juni voert actie voor meer erkenning van de tranen die in de oorlog gevloeid zijn. Het grote verdriet in een kleine wijk van 1,8 vierkante kilometer.

„We zullen niet rusten tot het er komt”, zegt Ad Wouters (78), die al twee jaar geleden pleitte voor een monument. Zijn zoon Jurriaan maakte een digitaal eerbetoon. Op www.dodenboekbezuidenhout.nl kan je per straat lezen welke families zijn afgevoerd. Het resultaat van lang onderzoek. De kille cijfers maken een mens stil. „Per straat 20 procent van de inwoners.” In totaal meer dan 1300 Joden uit de wijk overleefden het niet.

Niet welkom

De 1e Van den Bosch-, Emma-, Anna van Bueren- en Amalia van Solmsstraat liepen leeg. Wouters sr hoorde ooit dat Joden en katholieken zich graag in de wijk op het veen vestigden, omdat ze in 'nette' buurten op het zand niet welkom waren.

Rabbijn Shmuel Katzman van de Nederlands-Israëlitische Gemeente kent die historie. „De oom, tante en twee zonen van mijn schoonvader zijn ook weggevoerd. De buurt moet eigenaar worden van dit verhaal.” Hij ziet het niet als een Joods monument, maar een gedenkplek voor alle overledenen. „Als de gemeente een plaats afwijst, dan ligt het voor de hand dat er een alternatief wordt geboden om het initiatief toch door te laten gaan.”

„Maar Den Haag gaat slordig met het verleden en de kunst om”, zegt Ad Wouters wijzend op de leeuwen. Hij verzamelde veel steun in de wijk: zijn comité van aanbeveling telt 60 namen, onder wie oud-minister Jaap de Hoop Scheffer. Bij de gemeente liep hij tegen een muur op. „Het was een ploeterend gedoe om toegang te krijgen.” Maar Den Haag zag niets in het 'omkatten' van het plein ter nagedachtenis van de oorlog.

Een ideale plek zou bij de toren van de Church of our Saviour aan de Bezuidenhoutseweg zijn. Daar is ook

▲ De enorme schade nadat het Bezuidenhout door de Engelsen werd gebombardeerd.

ARCHIEFFOTO

“Het is hard nodig dat de gevallen worden herdacht. Stuitend dat het er nog niet is

—Anno Fekkes

ruimte voor bezinning. Pastoor Sjaak de Boer werkt graag mee. „De kerk is een herrijzenismonument, de toren is het eerste gebouw na de oorlog, opgetrokken uit stenen van de puinhopen. Vreemd dat de Welstand een kerk geen plek vindt om doden te herdenken.”

Ledscherm

Ontwerper Anno Fekkes maakte een aluminium zuil met een ledscherm van 3 bij 1,8 meter voor de namen van slachtoffers. Het is 'de laatste eer voor burgers van weleer'. „Het meest heldere dat je kunt krijgen met een fijne resolutie. Van een afstand kan je de letters goed lezen. Het is hard nodig dat deze gevallen worden herdacht. Stuitend dat het er nog niet is.”

Historica Joke van der Leeuw-Roord knikt instemmend. „Er is al een herdenkingscultuur rond het bombardement van het Bezuidenhout. Maar we moeten het verbreden. Mensen weten niet wat hier nog meer is gebeurd. Het is een onzichtbaar verhaal.”

LEEUWENMONUMENT

Ontwerper gedood bij bombardement

Het Leeuwenmonument is in 1910 onthuld op het Juliana van Stolbergplein. Het herinnert aan de geboorte van prinses Juliana op 30 april 1909. Vier leeuwen op sokkels kijken in alle windrichtingen, in het midden een bak op zuilen. De omgeving is door

het bombardement weggevaagd. De beelden zijn geblakerd. Jurriaan Wouters ontdekte onlangs dat de oorlogsschade door de gemeente werd hersteld. „Ze hebben het verziekt.” Het monument is 65 jaar geleden naar de huidige plek aan het Stuyve-

santplein gerold. Volgens Wouters jr. staat de beeldengroep symbool voor oorlogsleed. Niet alleen door de sporen van verwoesting, maar ook door de dood van de ontwerper op 3 maart 1945. Er is niets meer van hem teruggevonden.